

ANKICA ČILAŠ ŠIMPRAGA

Mali rječnik osobnih imena: od Marije do Marine, od Ivana do Nikole

Dvadeset najčešćih osobnih imena u Hrvatskoj

Donosimo najpopularnija osobna imena – deset ženskih i deset muških – što ih, prema posljednjemu popisu stanovništva, nosi gotovo milijun stanovnika Republike Hrvatske

U počecima svojega bivanja ljudi su se imenovali samo osobnim imenom. Na izbor imena utjecale su magija i vjera jer se vjerovalo u magičnu povezanost imena i imenovane osobe. Iskonska hrvatska osobna imena narodnoga su, slavenskoga podrijetla. U pretkršćansko vrijeme ponajviše su se nadijevala željna (*Dabiživ, Držislav*) i zaštitna imena (*Grdan, Medo, Vuk*), koja su trebala čuvati nositelja od zlih sila. S pokršćavanjem se počinju nadijevati svetačka imena, tj. osobna imena stranoga podrijetla, koja se prilagođavaju hrvatskomu jeziku. Prva svetačka imena zabilježena su u dvostrukim imenima hrvatskih vladara (*Mihajlo Kresimir, Stjepan Držislav*). Od sredine XVI. stoljeća zbog odluka Tridentskoga sabora nadijevala su se gotovo isključivo svetačka imena. Od toga vremena do sredine XX. stoljeća ona prevladavaju u Hrvatskoj.

U prošlosti se imenom veoma često nastojao sačuvati spomen na pretke, pa se novorođenčad imenovala prema djedu, baki, ocu, majci (kult predaka), nerijetko prema kumovima (kult prijateljstva), a veoma često po svetcu uoči čijega su blagdana rođena ili krštena (kalendarsko načelo). Danas roditelji za svoju djecu ponajprije izabiru *lijepa imena*, a o ukusima, znamo, ne treba raspravljati!

Donosimo rječnik¹ najpopularnijih imena u Hrvatskoj prema popisu stanovništva iz 2011. godine, kad je 20 najčešćih imena nosilo 957 806 žena i muškaraca.²

Najčešća ženska osobna imena

1. **Marija** (126 646 nositeljica) – osobno ime biblijsko-svetačkoga podrijetla, od latinskoga *Maria*, grčkoga *Μαρία* [María], *Μαριάμ* [Mariám] prema hebrejskome *miryām*; etimologija je hebrejskoga imena nesigurna. Moguće je da je ime posuđenica

¹ Rječnik najpopularnijih imena u Hrvatskoj načinjen je prema podacima iz *Baze suvremenih hrvatskih osobnih imena* (v. <http://ihjj.hr/projekt/baza-suvremenih-hrvatskih-osobnih-imena/37/>).

² O najčešćim je muškim i ženskim osobnim imenima u ovome časopisu već pisao Domagoj Vidović, no ponajprije s obzirom na čestu u pojedinim povijesnim razdobljima i rasprostranjenost u pojedinim dijelovima Hrvatske. V. Vidović, Domagoj. 2015. Stalna na tom svijetu samo mijena jest. *Hrvatski jezik* 2/3: 22–26. i Vidović, Domagoj. 2015. He he he! Ha ha ha! Kako će se moli zvati? *Hrvatski jezik* 2/2: 24–28.

iz egipatskoga sa značenjem ‘ljubljen’ ili ‘ona koju ljubi bog Amun’. U Hrvatskoj je potvrđeno od XI. stoljeća. Širilo se zbog štovanja Blažene Djevice Marije, zaštitnice Hrvata. Do 70-ih godina XX. stoljeća bilo je najčešće nadijevano žensko ime u gotovo cijeloj Hrvatskoj. Imendani: 25. ožujka, 6. srpnja, 15. kolovoza, 12. rujna, 22. listopada.

2. Ana (81 751 nositeljica) – osobno ime biblijsko-svetačkoga podrijetla, od hebrejskoga *ḥannāh* ‘milosrđe, milost; naklonost’. Ime je u Hrvatskoj potvrđeno od XI. stoljeća. *Ana* je ime majke proroka Samuela te Bogorodičine majke. Imendan: 26. srpnja.

3. Ivana (49 943 nositeljice) – osobno ime nastalo prema muškome *Ivan*. Ime je u hrvatskome liku potvrđeno od XVII. stoljeća. Od 1970. godine do 2000. bilo je najčešće nadijevano žensko ime u cijeloj Hrvatskoj. Imendani: 24. svibnja, 30. svibnja, 12. kolovoza, 27. prosinca.

4. Mirjana (29 319 nositeljica) – osobno ime nejasna postanja, možda nastalo prema imenu *Mirjam* ili izvedeno od *Mira* + *-jana*. Ime je potvrđeno od XVIII. stoljeća. Bilo je popularno između 50-ih i 80-ih godina XX. stoljeća, te je šezdesetih godina bilo na 3. mjestu po čestoti nadijevanja u cijeloj Hrvatskoj. Imendani: 11. veljače, 24. srpnja.

5. Katarina (28 618 nositeljica) – osobno ime svetačkoga podrijetla, od latinskoga *Catharina* prema grčkome *Αικατερίνη* [Aikaterínē], nesigurna postanja; pučkom etimologijom povezano s grčkim *καθαρός* [katharós] ‘čist’. Ime je potvrđeno od XV. stoljeća, a širilo se pod utjecajem kulta svete Katarine, svete iznimno popularne u srednjemu vijeku, koja se u hrvatskim krajevima štuje kao zaštitnica dojilja i sluškinja. Imendani: 13. veljače, 24. ožujka, 29. travnja, 25. studenoga.

6. Nada (26 660 nositeljica) – osobno ime narodnoga podrijetla, od praslavenskoga **nada*. Ime je 50-ih godina XX. stoljeća bilo na 2. mjestu po čestoti nadijevanja u Hrvatskoj. *Nada* je jedna od temeljnih kršćanskih vrlina, pa ime može biti prijevod prema grčkome *Ἐλπίς* [elpís] ‘nada’. Imendani: 28. ožujka, 23. svibnja, 1. kolovoza.

7. Dragica (25 952 nositeljice) – osobno ime izvedeno od *Draga* + *-ica*. Ime je potvrđeno od XIV. stoljeća. Veoma se često nadijevalo u cijeloj Hrvatskoj između 20-ih i 60-ih godina XX. stoljeća.

8. Ljubica (24 557 nositeljica) – osobno ime narodnoga podrijetla, izvedeno od *Ljuba* + *-ica* ili nastalo prema nazivu cvijeta *ljubica* ‘*Viola*’ prema praslavenskome **ljubъ* ‘mio, ugodan’. Ime je potvrđeno od XIII. stoljeća. Na širenje je imena u drugoj polovici XIX. stoljeća utjecala istoimena drama Augusta Šenoe (objavljena 1865.). Bilo je veoma popularno u prvoj polovici XX. stoljeća. Pojavljuje se i kao prijevod latinskoga *Viola* ~ *viola* ‘ljubica’ (naziv cvijeta). Imendan: 11. lipnja.

9. Vesna (23 923 nositeljice) – osobno ime narodnoga podrijetla, prema praslavenskome **vesna* ‘proljeće’. Ime se češće nadijeva od 50-ih do kraja 70-ih godina XX. stoljeća, a na vrhuncu popularnosti (na 2. mjestu po čestoti nadijevanja u Hrvatskoj) bilo je 60-ih godina. U slavenskoj mitologiji *Vesna* je bila božica proljeća i mladosti. Imendan: 21. ožujka.

10. Marina (23 604 nositeljice) – osobno ime nastalo prema muškome *Marin*. Ime je potvrđeno od XI. stoljeća. U drugoj polovici XX. stoljeća često se nadijevalo u gotovo cijeloj Hrvatskoj, a na njegovu je popularnost, uz ostalo, utjecala pjesma *Marina* Rocca Granate. Imendan: 20. srpnja.

Najčešća muška osobna imena

1. Ivan (130 828 nositelja) – osobno ime biblijsko-svetačkoga podrijetla, od grčkoga *Ἰωάννης* [Iōánnēs], prema hebrejskome *yōhānān* ili *yehōhānān* 'Jahve je milostiv'. Ime je (likom *Iuanno*) potvrđeno u XI. stoljeću. U XX. stoljeću bilo je najčešće nadijevano muško osobno ime u cijeloj Hrvatskoj. Nosili su ga Kristov preteča Ivan Krstitelj, jedan od apostola i evanđelist, mnogi sveti, pape i vladari. Imendani: 31. siječnja, 4. veljače, 8. ožujka, 20. ožujka, 7. travnja, 10. svibnja, 16. svibnja, 18. svibnja, 10. lipnja, 22. lipnja, 24. lipnja, 26. lipnja, 4. kolovoza, 13. kolovoza, 19. kolovoza, 29. kolovoza, 13. rujna, 19. listopada, 22. listopada, 23. listopada, 13. studenoga, 4. prosinca, 14. prosinca, 23. prosinca, 27. prosinca.

2. Josip (77 324 nositelja) – osobno ime biblijsko-svetačkoga podrijetla, od grčkoga *Ἰωσήπος* [Iōsēpos] (češće *Ἰωσήφ* [Iōsēph]), prema hebrejskome *yōsēp* 'Jahve je pridodao'. Imenski su likovi *Joseph* i *Josephus* potvrđeni od XII., a lik *Josip* od XVI. stoljeća. Ime je najrasprostranjenije u Slavoniji i središnjoj Hrvatskoj, a proširilo se u razdoblju katoličke obnove štovanjem kulta svetoga Josipa. Godine 1687. Hrvatski sabor proglasio je svetoga Josipa nebeskim zaštitnikom hrvatskoga naroda. Imendani: 19. ožujka, 1. svibnja, 23. lipnja, 25. kolovoza, 31. kolovoza, 18. rujna.

3. Marko (50 393 nositelja) – osobno ime biblijsko-svetačkoga podrijetla, od latinskoga *Marcus*, rimsko osobno ime, postalo od starijega **Marti-co-s*, što je izvedenica od *Mars* <G *Martis*> (rimski bog rata, ranije italski bog plodnosti, polja, šuma i proljeća). Latinski je lik imena (*Marcus*) potvrđen od XI., a hrvatski od XIII. stoljeća. Često se 30-ih godina prošloga stoljeća nadijevalo u Dalmaciji te istočnoj Slavoniji. Ponovno postaje vrlo popularno 80-ih i 90-ih godina XX. st. Ime se izvorno nadijevalo rođenima u ožujku, tj. Martovu mjesecu. Proširilo se u srednjemu vijeku kao ime evanđelista Marka. Prema legendi njegove su relikvije prenesene iz Aleksandrije u Veneciju te je danas zaštitnik toga grada. Imendani: 25. travnja, 7. rujna, 22. listopada.

4. Stjepan (45 287 nositelja) – osobno ime svetačkoga podrijetla, od latinskoga *Stephanus*, prema grčkome *Στέφανος* [Stéphanos] 'vijenac, kruna; vijencem okrunjeni vitez'. Imenski lik *Stjepan* potvrđen je od XV. stoljeća. Ime se širilo kršćanskim svijetom štovanjem sv. Stjepana prvomučenika, kršćanskoga đakona iz I. stoljeća. Prvi kršćanski kralj Mađarske (X./XI. stoljeće), a poslije i svetac zaštitnik te zemlje, također je nosio ime Stjepan (sveti Stjepan kralj). Imendani: 16. kolovoza, 2. listopada, 26. prosinca.

5. Tomislav (39 105 nositelja) – osobno ime narodnoga podrijetla, vjerojatno složeno od *tomiti* 'pritislivati, mučiti' + *slava*. Ime je popularno od 70-ih godina XX. stoljeća, kad je bilo na 3. mjestu po čestoći nadijevanja u Hrvatskoj. Nosio ga je hrvatski vladar

(X. stoljeće) za kojega se smatra da je bio prvi okrunjeni hrvatski kralj. Imendani: 28. siječnja, 3. srpnja.

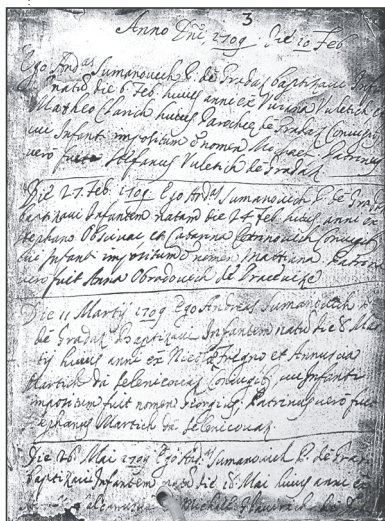
6. Željko (37 869 nositelja) – osobno ime narodnoga podrijetla, izvedeno od *želja* + *-ko* ili od *Želja*, *Željo* (od *Želimir*, što je složeno od *željeti* + *mir*) + *-ko*. Ime je potvrđeno u Vitezovićevu *Lexicon Latino-Illyricum* (oko 1700. g.). Češće se počinje nadijevati 50-ih godina XX. stoljeća, a 60-ih je bilo najčešće nadijevano muško osobno ime u Hrvatskoj. Imendani: 23. svibnja, 19. rujna.

7. Ivica (35 599 nositelja) – osobno ime izvedeno od *Ive*, *Ivo* + *-ica*. Ime je potvrđeno od početka XVI. stoljeća (lik *Iwycza*). Bilo je veoma popularno 60-ih i 70-ih godina XX. stoljeća, posebice u Dalmaciji, Lici te na karlovačkome i sisačkome području. Imendani: 31. siječnja, 4. veljače, 8. ožujka, 20. ožujka, 7. travnja, 10. svibnja, 16. svibnja, 18. svibnja, 10. lipnja, 22. lipnja, 24. lipnja, 26. lipnja, 4. kolovoza, 13. kolovoza, 19. kolovoza, 29. kolovoza, 13. rujna, 19. listopada, 22. listopada, 23. listopada, 13. studenoga, 4. prosinca, 14. prosinca, 23. prosinca, 27. prosinca.

8. Ante (35 457 nositelja) – osobno ime pokraćeno od *Anton*, *Antun* (od latinskoga *Antōnius*, rimsko rodno ime (gentilicij – u antičkom Rimu ime koje nose pripadnici gena, zajednice više obitelji povezanih imenom, podrijetlom, tradicijom i kulturom), možda etruskoga podrijetla). Ime je potvrđeno od XVI. stoljeća. Danas je najzastupljenije u Dalmaciji i Lici, a rjeđe se nadijeva u sjevernoj i istočnoj Hrvatskoj. Imendani: 17. siječnja, 7. lipnja, 13. lipnja, 5. srpnja, 24. rujna, 24. listopada

9. Mario (32 708 nositelja) – osobno ime talijanskoga podrijetla, od talijanskoga *Mario*, prema latinskome *Marius*, rimsko rodovsko ime, vjerojatno etruskoga podrijetla. Ime se pučkoetimološki izvodi i od ženskoga imena *Maria*. Ime se u Istri često nadijevalo u prvoj polovici XX. stoljeća, a 70-ih godina XX. stoljeća bilo je najčešće nadijevano muško ime u Hrvatskoj. Imendan: 19. siječnja.

10. Nikola (32 263 nositelja) – osobno ime svetačkoga podrijetla, od grčkoga *Νικόλαος* [Nikolaos], složeno od *νίκη* [nikē] ‘pobjeda’ (usp. i *Νίκη* [Níkē] ‘božica pobjede’) i *λαός* [laós] ‘narod’. Latinski je lik imena (*Nycola*) potvrđen od XI. stoljeća. Ime je osobito rasprostranjeno u Lici i Dalmaciji. Nosio ga je sveti Nikola (između 255. i 270. – 327.), biskup u Maloj Aziji, zaštitnik djece i pomoraca, te prvi hrvatski svetac Šibenčanin Nikola Tavelić (oko 1340. – 1391.). Imendani: 10. rujna, 14. studenoga, 6. prosinca.

matične knjige – najvažnije vrelo za osobna imena